

Wichterlovo gymnázium, Ostrava-Poruba, příspěvková organizace

Esej

Hrdý Budžes vytrval

Ročníková práce z jazyka českého a literatury

Vypracovala: Tereza Návratová

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslava Indrová

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala sama, veškeré prameny, které jsem využívala, jsem uvedla – literaturu psanou i internetové zdroje.

V Klimkovicích dne 30. 1. 2010

.....

Jméno a příjmení

Obsah

a) Hrdý Budžes vytrval

1. rudé hvězdy nad hlavou
2. poznání
3. zamyšlení
4. bylo nebylo
5. Hrdí Budžesové

b) Hrdý bud', žes vytrval...

1. změna je život
2. Hrdý bud', žes vytrval!
3. Nezažil jsi? Nesud' a pouč se!

Hrdý Budžes vytrval

Sleduji knížku ležící na nočním stolku. Na přebalu je holčička s lampionem. Stojí v temné uličce malého městečka a pozoruje zimní oblohu se zářícími rudými hvězdami. Otvírám knihu a okamžitě mě pohltí vyprávění malé Helenky, která, tak jako Hrdý Budžes, vytrvá.

Je velmi pozoruhodné, jak vtipné se může jevit vyprávění, které se týká tak tragické doby pro naši republiku, jako byla normalizace. Když mi Helenka začala vyprávět o životě v Ničíně a o své rodině, přišel mi její dětský pohled na celou situaci legrační. Jenže po pár stránkách začaly na povrch vyplouvat pravdy, které se mnozí během normalizačních let snažili skrýt a umlčet. Ale kdo umlčí osmileté dítě? Kdo vůbec bere vážně problémy a myšlenky malého dítěte? A tak jsem poznala život rodiny Součkových a díky tomu i životy všech lidí, kteří se s novým režimem odmítali smířit.

Musím říct, že jsem se musela zamyslet nad celou svou generací. Generací, která období komunismu nikdy nezažila. Když slyším z vyprávění, ze vzpomínek a z televize, jak to všechno probíhalo a co se dělo, přijde mi to neuvěřitelné. Různé scénky s pionýry, rudými karafiáty a recitováním socialistických básní mi připadají legrační. Ale když jsem četla Hrdého Budžese a Helenka to všechno popisovala, uvědomila jsem si, že to opravdu byla pravda. Hrozivá pravda o tom, jak se národ opět neubrání cizí nadvládě, jak se ti, co se přiklonili k socialistické ideologii, měli dobře a ti, kteří se podvolit nechtěli, chtěli bojovat, bránit se a vytrvat, byli postupně odstraňováni, ať už vězením, ztrátou povolání, vyvlastněním majetku, tak celkovou izolací od těch „správných soudruhů“. I když kniha paní Douskové působí vtipně a nadsazeně, je z ní cítit zklamání, ironie a vlastní zkušenosti.

Helenka a její vyprávění a pohledy na různé problémy, které denně prožívala, mě zaujaly. Je mnoho knih s tematikou normalizace, žádnou vás však neprovází malá holčička, která to vše zažila. Jak krásně zachytila odpornou snahu všech soudruhů odseparovat, znemožnit a zničit nejen ty, kdo se bránili, ale i ty, kdo s nimi měli něco společného, i když to byly děti školního věku. Nepřipadá vám to podlé? Jak

byste se cítili, kdyby vás ve škole nenechali recitovat básničky, nebo vám nevyvěsili výkres na nástěnku jenom proto, že vaše maminka odmítá vstoupit do strany a váš otec, kterého jste nikdy neviděli, je v exilu? Mě, jakožto osmileté dítě, by to určitě trápilo. Ale Helenčina krásná nevědomost, víra v Hrdého Budžese a snaha vytrvat jí ponechávaly ten dětský optimismus a nadhled, který dospělí postrádají. Musím přiznat, že mě nenásilně donutila se zamyslet, nejen během četby, ale i potom, co jsem knihu odložila. Přemýšlela, jsem o té době, o lidech, kteří v ní žili i o těch, kteří žijí teď. Proč nikdo nic neudělal? Proč místo toho, aby se bránili a pomáhali si, raději vstupovali do strany, bojovali a spolčovali se proti těm, kteří neměli stejné názory a chtěli zůstat svobodní, přestože to bývali i jejich přátelé? Já si tu situaci vůbec nedokážu představit, vůbec jsem Helenčinu dobu nezažila. Mně přijde úplně normální vycestovat do zahraničí, pracovat, a dokonce se tam usadit. Nedovedu si představit, že bych čekala dvacet let, než bych směla odjet. Proto mi přišla situace, kdy teta Marta konečně dostala povolení vycestovat a Helenka to líčila jako velkou slávu, trošku komická. Jenže to tak opravdu bylo! Vždyť je to hrozné! Když to člověk nezažije, nevěří vlastním očím a ušima. Nedovede pochopit mentalitu tehdejších lidí. Nedovede? Možná ani nechce, neboť neví, jak by se sám zachoval...

Moc se mi líbí postava Hrdého Budžese, je sice smyšlená a vznikla jazykovým nedorozuměním, spíše tedy neporozuměním, ale já v něm vidím určitý symbol. Helence je jakýmsi vzorem, hrdina, který vytrval a ke kterému vzhlíží, snaží se být jako on, statečná. Vidím v něm tedy symbol statečnosti a vytrvalosti pro lidi, kteří režimu nechtěli podlehnout a bránili se mu, i když to muselo být velmi obtížné. Když už jsem byla pohroužená v těch myšlenkách a úvahách o normalizačním období, o tlaku a útlaku Sovětského Svazu a komunistické strany, přišli mi na mysl i lidé, kteří se, sic neradi, podřídili. A to jenom proto, aby nezkažili život třeba svým dětem, které by jinak nemohly studovat. To jsou pro mě, v jistém slova smyslu, takoví Hrdí Budžesové, protože vytrvali, i když si tím jistě zkomplikovali život.

Hrdý bud', žes vytrval...

Je mnoho věcí, kterým by člověk rád věřil a bral je jako své jistoty. Pak je asi nejhorší ten okamžik, kdy se dozvíte tu krutou pravdu. Pravdu, která vám jistoty a víru sebere. Překonat to ale můžete všelijak, dále naivně věřit, zahořknout, nebo tuto pravdu brát jako novou příležitost, jako ponaučení a krok ke změně. Když Helenka zjistila, že Hrdý Budžes vlastně neexistuje, přišlo mi jí trochu líto, ale těšilo mě vědomí, že se bude stěhovat do své milované a vytoužené Prahy. A Helenku to v podstatě uklidňovalo. Tak jako si myslím, že vyhlídka na změnu uklidňovala mnohé z těch, kteří socialistickou éru zažili. Kontrast malého Ničína, který zosobňoval vše zlé, a veliké Prahy, symbolu nové naděje a nového, lepšího života, mi přišel jako krásná ukázka myšlení a pocitů tehdejšího utiskovaného národa. Vždyť Helenčina touha po opuštění městečka, které jí připomínalo jen špatné zkušenosti a problémy, je vlastně převtělená touha všech, kteří si z celého srdce přáli změnu, a to jakoukoli. Nikdo nemohl vědět, co vše tato vytoužená změna přinese, všichni však pevně věřili, že to bude jen a jen lepší. Proto mi závěr knihy přišel asi nejkrásnější. Radost a optimismus, který jsem vycítila, nebyl ten strojený, tehdejší dobou nařízený, ale opravdový a srdcem prožívaný.

Myslím si, že je přeci jen dobře, že Helenka o Hrdého Budžese přišla. Stejně jí mnoho dal a mnohé naučil. Přeci jen vytrvala, a proto počáteční slova sic socialistické básně Hrdý bud', žes vytrval... vidím jako pozitivum. I když tato báseň vyjadřovala jakési oslavování, neztotožňuje se tato oslava s tou, kterou v tom vidím já. V těch čtyřech krátkých slovech vidím oslavu všech, kteří si obdobím normalizace prošli a vytrvali do jejího konce. Ať už to byli ti, kteří bojovali a odmítali se podřídit, tak ti, kteří se podrobili pro blaho svých blízkých.

Jak už jsem řekla, já osobně jsem nic z toho nezažila, a proto ani nemám právo soudit, jak ty, kteří „zradili“ svůj národ, tak ty, kteří sice byli proti, ale nic neudělali. Já se jen můžu zamyslet jak nad celou situací během normalizace, tak nad tím, jak dnešní zhýčkaná generace zapomíná na svou minulost a nedokáže se z ní poučit. A za toto zamyšlení vděčím především malé Helence a paní Douskové, které mi otevřely cestu k poznání doby, kterou jsem neprožila. Bohužel však prožívám dobu velmi podobnou, jen v jiném kabátu. A to právě z toho důvodu, že

se lidé neumí a přijde mi, že ani nechtějí poučit. Doba, ve které se ocitám, se od té Helenčiny moc neliší a i když to negativní se projevuje trochu jinak, podstata je stále stejná. Ani se nedivím nové počínající touze po další změně. Jaká bude a co nám přinese, o tom se můžeme jen dohadovat, jisté je, že se lidé opět nepoučí, a tak se budeme motat stále dokola.

Tereza Návrátová, 19 let

Hýlov 48, Klimkovice 742 83
Wichterlovo gymnázium, Ostrava-Poruba, Čs. exilu 669

Zdroje

Neboť jsem tuto práci pojala jako čistě své zamyšlení, tak jsem jako zdroj použila jen knihu paní Douskové.

- o DOUSKOVÁ, Irena. *Hrdý Budžes*. 2. vyd. Brno : Petrov, 2002. 166 s.